

N:o 113.

Ank. till Riksd. kansli den 8 maj 1908, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af besparingar å vissa extra ordinarie anslag till anskaffning af krigsfartygsmateriel.

(1:a U. A.)

Uti en till Riksdagen den 20 nästlidne mars aflåten proposition (n:o 116) har Kungl. Maj:t, under återopande af ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att medgifva, att följande besparingar, hvilka uppstått

å det af 1899—1901 års Riksdagar anvisade anslag till nybyggnad af pansarbåtarna af 1:a klass Åran, Vasa och Tapperheten.....	kronor	54,388:	10
å det af 1901 års Riksdag beviljade anslag till nybyggnad af jagaren Mode.....	»	73,326:	29
och å det af 1901 och 1902 års Riksdagar anvisade anslag till nybyggnad af pansarbåten Manligheteten.....	»	468,147:	06
		<hr/>	
	eller således tillhopa	kronor	595,861: 45

måtte få användas till täckande

af brist i det af 1899 års Riksdag beviljade anslaget till nybyggnad af torpedbåtarna Virgo, Mira, N:o 79 och N:o 81.....	kronor	30,662:	41
af brist i det af 1900 års Riksdag beviljade anslaget till ändring af 2:a klass pansarbåtarna Thordön och Tirfing.....	»	319,711:	97

Transport kronor 350,374: 38

	Transport kronor	350,374: 38
af brist i det af 1901 års Riksdag beviljade anslaget till anskaffning af ett ballongfartyg	»	23,436: 59
samt af så stor del af brist i det af 1899 års Riksdag beviljade anslaget till förändring af pansarbåtarna Svea, Göta och Thule, hvartill återstoden af besparingarna förslår, eller	»	222,050: 48
tillhoppa således utgörande kronor		595,861: 45

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen yttrat följande:

»Till fullbordande af ny krigsfartygsmateriel beviljade 1899 års Riksdag å extra stat ett anslag af 3,500,000 kronor. Däri ingick beräknade kostnaden för byggande af fyra torpedbåtar, två af 1:a och två af 2:a klass, med 876,000 kronor, hvilket belopp genom nådigt bref den 29 september 1899 ställdes till marinförvaltningens förfogande för byggande af 1:a klass torpedbåtarna vid Karlskrona och 2:a klass torpedbåtarna vid Stockholms stations varf. Beräknade kostnaden för dessa torpedbåtar, hvilka benämndes Virgo, Mira, N:o 79 och N:o 81, blef emellertid öfverskriden med 30,662 kronor 41 öre, hvilket belopp icke kan täckas af nyssnämnda extra ordinarie anslag.

För ändring af 2:a klass pansarbåtarna Thordön och Tirfing beviljade 1900 års Riksdag ett anslag å 660,000 kronor, och anvisade samma års Riksdag däraf 100,000 kronor samt 1901 och 1902 års Riksdagar hvardera 280,000 kronor. Kostnaden för själfva fartygens ändring var beräknad till 200,000 kronor för hvartdera, återstoden afsåg bestyckningen.

Genom nådigt bref den 31 januari 1902 förordnade Kungl. Maj:t, att ändringen af pansarbåten Thordön skulle utföras vid Karlskrona stations varf och att marinförvaltningen skulle från enskilda verkstäder infordra anbud å ändringen af pansarbåten Tirfing, hvilka anbud, därest priset för ändringens utförande öfverstege det belopp, som därför beräknats, skulle underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning. Bland de afgifna anbuden, hvilka samtliga öfverstege det beräknade beloppet, 200,000 kronor, voro de af Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag och aktiebolaget Gäffe verkstäder de lägsta, slutande det förra å 320,000 och det senare å 319,500 kronor. Med hänsyn till den väsentligt kortare leveranstid, som beräknats af Bergsunds mekaniska verkstadsaktiebolag, och då prisskillnaden mellan de båda lägsta anbuden vore jämförelsevis obetydlig, antogs enligt nådigt bref den 12 september 1902 det af sistnämnda bolag afgifna anbud; och förordnades

genom samma nådiga bref, att kostnaden för ändringsarbetet, i den mån densamma öfverstege af Riksdagen för ändamålet anvisade belopp, finge utgå af omhänderhafvande medel och framdeles anmälas till ersättande.

Kostnaden för förändringen af Tirfing, såvidt anginge sjelfva fartyget, har med inbegripande af en del utgifter, hvilka icke ingingo i den af Bergsunds mekaniska verkstadsaktiebolag öfvertagna entreprenaden och hvilka afsett extra arbeten, som under förändringsarbetets fortgång funnits nödvändiga, uppgått till..... kronor 329,141: 54

Kostnaden för den vid varfvet i Karlskrona verkställda förändringen af pansarbåten Thordön har uppgått till..... » 390,488: 01

Summa kostnader för båda fartygen kronor 719,629: 55

Detta belopp öfverstiger således det af Riksdagen för sjelfva fartygens ändring anvisade beloppet med 319,629 kronor 55 öre. Om härtill lägges en jämlikt nådigt bref den 18 december 1903 verkställd utgift för profskjutning, 82 kronor 42 öre, blir sammanlagda bristen å ifrågavarande anslag 319,711 kronor 97 öre.

Med anmälan af denna brist har marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 15 februari 1907 anført, att varfschefen i Karlskrona till marinförvaltningen afgifvit infordrad förklaring öfver anledningen därtill, att kostnaderna för det vid varfvet i Karlskrona utförda ändringsarbetet så väsentligt öfverstigit hvad på grund af de vid samma varf utförda beräkningar för ändamålet ansetts erforderligt, då anslag därtill äskades. Varfschefen hade i denna förklaring hufvudsakligen framhållit, att kostnadsförslag och ritning öfver ifrågavarande ändringsarbete afgifvits år 1899, vid hvilken tidpunkt materialier och arbetslöner stodo i väsentligt lägre pris än under åren 1901—1905, då ändringsarbetet utfördes; att svårigheten att exakt beräkna ändringskostnaden för detta fartyg ytterligare ökats däraf, att det icke kunde vara på förhand känt, huru stor del af backningen under sidopansaret och af annan i fartyget ingående materiel, som i och med ändringens utförande måste ersättas med ny, samt att till följd af andra tillkomna arbeten arbetet å Thordön icke fått fortsättas i ett sammanhang utan måst flera gånger afbrytas.

Marinförvaltningen har för sin del funnit sannolikt, att de af varfschefen sålunda åberopade omständigheter varit tillräckliga att föranleda ökningen i kostnaden för Thordöns ändring med något mer än 60,000 kronor utöfver ändringskostnaden för Tirfing.

Uti det af 1901 års Riksdag beviljade extra ordinarie anslag af 6,639,915 kronor till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel ingick ett

belopp af 181,000 kronor för anskaffning af ett ballongfartyg. Enligt hvad marinförvaltningen anmält, har emellertid den verkliga kostnaden för nybyggandet af ballongfartyget uppgått till 204,436 kronor 59 öre eller således 23,436 kronor 59 öre mera än beräknats.

Till försättande i fullt tidsenligt skick af 1:a klass pansarbåtarna Svea, Göta och Thule beviljade 1899 års Riksdag ett anslag af 4,920,000 kronor, däraf 2,500,000 kronor anvisades för år 1900 och 2,420,000 för år 1901. Vid anslaget beräknade var förutsatt, att en del artilleri- och torpedmateriel, tillhörande nämnda pansarbåtar, skulle användas för andra ändamål och att de för dessa anvisade medel i motsvarande grad skulle tagas i anspråk för ifrågavarande ändringsarbeten. Ett dylikt utbyte har, enligt hvad Kungl. Maj:t anmält för 1900 års Riksdag, ägt rum i större omfattning än ursprungligen afsetts. På sådant sätt har det för samma arbeten anvisade anslaget ökat med 710,360 kronor, hvadan för ändamålet varit att disponera sammanlagdt 5,630,360 kronor.

Förändringen af de tre fartygen utfördes vid flottans varf i Karlskrona och anmälles af varfschefen såsom avslutad hvad anginge Göta i maj 1903, Svea i juli 1904 och Thule i januari 1905.

Marinförvaltningen har nu anmält, att en betydande brist uppstått uti ifrågavarande anslag. Under fortgången af de mycket omfattande ändringsarbetena hade det nämligen, på grund af vunna erfarenheter, visat sig nödvändigt att såväl beträffande planen för arbetets utförande som i fråga om särskilda detaljer vidtaga jämkningar, hvilka föranlett ökning af kostnaden utöfver hvad som ursprungligen beräknats; men till bristen hade äfven i hög grad bidragit den ökning af material- och arbetskostnad, hvilken uppstått sedan år 1898, då kostnadsberäkningarna upprättades. Beträffande storleken af denna brist har marinförvaltningen anmält, att utgifterna för ändamålet uppgått till sammanlagdt 6,676,547 kronor 5 öre; och då disponibla beloppet utgjort 5,630,360 kronor, skulle bristen alltså uppgå till 1,046,187 kronor 5 öre. Därvid vore emellertid att märka, att någon inkomst, om än icke till något betydligare belopp, kunde väntas genom försäljning af vid fartygens förändring fallande materialier. Där sådana icke kunnat användas för flottan, hade man sökt realisera dem till högsta möjliga pris; och hade vid bristens beräkning hänsyn icke kunnat tagas till en del materialier, för hvilka då ännu antagligt köpeanbud icke kunnat erhållas.

För täckande af ofvannämnda brister har marinförvaltningen ansett lämpligen böra användas besparingar, som uppstått eller kunde förväntas

uppstå å extra ordinarie anslag, som beviljats för anskaffning af fartygs-materiel; och har marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 11 december 1907 meddeladt, att följande besparingar af berörda slag för närvarande voro kända, nämligen:

å det af 1899—1901 års Riksdagar anvisade anslag till nybyggnad af pansarbåtarna af 1:a klass Äran, Vasa och Tapperheten (15,035,865 kronor) ...	kronor	54,388: 10
å det af 1901 års Riksdag beviljade anslag till nybyggnad af jagaren Mode (1,212,000 kronor)	»	73,326: 29
å det af 1901 och 1902 års Riksdagar anvisade anslag till nybyggnad af pansarbåten Manligheten (5,626,000 kronor)	»	468,147: 06
		<hr/>
eller således sammanlagdt kronor		595,861: 45.

I likhet med hvad ofvan framhållits angående orsakerna till den uppkomna bristen i anslagen till ändring af ofvannämnda pansarbåtar, är den hufvudsakliga anledningen till de ökade kostnaderna för torpedbåtarnas och ballongfartygets byggande att finna i den betydande stegring af såväl material- som arbetskostnad, hvilken inträdt under tiden från det kostnadsberäkningarna uppgjorts och till dess arbetet utförts.

För täckande af ifrågavarande brister synes mig lämpligen böra användas besparingar å andra, för likartade ändamål beviljade anslag.

Ofvannämnda, å dylika anslag uppkomna besparingar, 595,861 kronor 45 öre, skulle förslå till täckande

af bristen i anslaget till nybyggnad af torpedbåtarna Virgo, Mira, N:o 79 och N:o 81.....	kronor	30,662: 41
af bristen i anslaget till ändring af 2:a klass pansarbåtarna Thordön och Tirfing.....	»	319,711: 97
af bristen i anslaget till anskaffning af ett ballongfartyg.....	»	23,436: 59
samt af en del af bristen i anslaget till förändring af pansarbåtarna Svea, Göta och Thule, eller	»	222,050: 48
		<hr/>
		kronor 595,861: 45.

Hvad angår den del af sistnämnda brist, som sålunda fortfarande skulle vara obetäckt, eller 824,136 kronor 57 öre, torde, enligt hvad från marinförvaltningen upplysts, besparingar, som förväntas uppstå å andra, för anskaffning af fartygsmateriel anvisade anslag, med största sannolikhet förslå till täckande af samma brist.»

Utskottets
yttrande.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t begärt Riksdagens medgifvande, att besparingarna å vissa till anskaffning af krigsfartygsmateriel beviljade extra anslag må användas till täckande af brister i andra dylika anslag. Emot den sålunda föreslagna utvägen att använda öfverskott å anslag till täckande af brister i andra anslag för likartade ändamål torde icke något vara att erinra. Utskottet har emellertid funnit det anmärkningsvärdt, att de till *ändring* af vissa fartyg beviljade anslag öfverskridits i så hög grad, som här ägt rum. Särskildt har utskottet ansett sig icke kunna underlåta att påpeka, att det till ändring af 2:a klass pansarbåtarna Thordön och Tirfing beviljade anslaget å 400,000 kronor eller 200,000 för hvarje öfverskridits med ett så stort belopp som 319,629 kronor 55 öre. Af denna brist faller ej mindre än 190,488 kronor 1 öre på den vid flottans eget varf i Karlskrona verkställda förändringen af pansarbåten Thordön — således en kostnad af omkring 95 procent mer än som beräknats — medan den vid enskild verkstad utförda ombyggnaden af pansarbåten Tirfing kostat 129,141 kronor 54 öre utöfver beräknadt belopp. Ehuru väl materialpriser och arbetslöner sedan år 1899, då kostnadsberäkningarna för ifrågavarande arbeten uppgjordes, undergått en väsentlig stegring samt det vid utförandet af ändringsarbeten ofta kan visa sig nödvändigt vidtaga en del arbeten, som det varit svårt att på förhand beräkna, har utskottet dock icke kunnat finna hvad som anförts såsom skäl för den stora kostnadsökningen för ändringen af pansarbåten Thordön utgöra en fullt nöjaktig förklaring till att detta arbete dragit en kostnad af mer än 60,000 kronor utöfver kostnaden för motsvarande arbete å pansarbåten Tirfing.

Under uttalande däraf, att för framtiden noga bör tillses, att dylika öfverskridanden af anslag, som beviljats på grund af för Riksdagen framlagda beräkningar, icke må äga rum, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att följande besparingar, hvilka uppstått

å det af 1899—1901 års Riksdagar anvisade anslag till nybyggnad af pansarbåtarna af 1:a klass Åran, Vasa och Tapperheten kr. 54,388: 10

å det af 1901 års Riksdag beviljade anslag till nybyggnad af jagaren Mode » 73,326: 29

Transport kr. 127,714: 39

Transport	kr. 127,714: 39
och å det af 1901 och 1902 års Riksdagar anvisade anslag till nybygg- nad af pansarbåten Manligheten	» 468,147: 06
eller således tillhopa	kr. 595,861: 45
mätte få användas till täckande af brist i det af 1899 års Riks- dag beviljade anslaget till nybyggnad af torpedbåtarna Virgo, Mira, N:o 79 och N:o 81	kr. 30,662: 41
af brist i det af 1900 års Riks- dag beviljade anslaget till ändring af 2:a klass pansarbåtarna Thordön och Tirfing	» 319,711: 97
af brist i det af 1901 års Riks- dag beviljade anslaget till anskaffning af ett ballongfartyg	» 23,436: 59
samt af så stor del af brist i det af 1899 års Riksdag beviljade an- slaget till förändring af pansarbåtarna Svea, Göta och Thule, hvartill åter- stoden af besparingarna förslår, eller	» 222,050: 48
tillhopa således utgörande	kr. 595,861: 45

Stockholm den 8 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.